
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUBRANIEC NA LATA 2016-2026

GMINA LUBRANIEC
POWIAT WŁOCŁAWSKI
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

ZAMAWIAJĄCY	URZĄD MIEJSKI W LUBRAŃCU
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING
SPRAWDZAJĄCY	BARBARA WOJCIECHOWSKA
PODPIS SPRAWDZAJĄCEGO	<i>Barbara Wojciechowska</i>

Lubraniec, 2016

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Metodologia opracowania Strategii.....	5
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Lubraniec.....	6
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej.....	6
3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Lubraniec.....	6
3.1.2. Demografia.....	8
3.1.3. Rynek pracy	13
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa.....	16
3.1.5. Służba zdrowia	17
3.1.6. Edukacja	17
3.1.7. Kultura i sport.....	18
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego	19
3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	24
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Lubraniec	25
3.2.1. Rodzina	25
3.2.2. Bezrobocie	26
3.2.3. Niepełnosprawność.....	29
3.2.4. Uzależnienia.....	29
3.2.5. Ubóstwo	31
3.2.6. Bezdomność	31
3.2.7. Przemoc w rodzinie	32
3.2.8. Osoby starsze	34
3.3. Wyniki badania ankietowego	35
3.4. Analiza SWOT.....	36
4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	38
4.1. Prognoza demograficzna	38
4.2. Prognoza zmian.....	44
5. Cele strategiczne projektowanych zmian.....	46
6. Kierunki niezbędnych działań	47
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.....	48
8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii	49
9. Spis tabel	54
10. Spis wykresów	54
11. Spis rysunków	54

12. Załączniki 55

1. Wprowadzenie

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Dotychczas realizowany model polityki społecznej polegający głównie na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk okazuje się nie wystarczająco skuteczny. Podejmowane działania kierowane są na walkę z rezultatami problemów, brakuje natomiast wystarczającego nacisku na profilaktykę zagrożeń. W efekcie, rośnie liczba beneficjentów pomocy społecznej i utrwalają się postawy roszczeniowe tego kręgu osób. W związku z tym, potrzebą chwili jest opracowanie spójnych, całościowych, perspektywicznych programów polityki społecznej. Podstawowym narzędziem realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek opracowania tego dokumentu wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2015 poz. 163 ze zm.), w którym czytamy: *„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym „należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnie ryzyka.”*

Zgodnie z art. 16b, ust. 2, strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Do aktów prawnych regulujących opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należą także:

- Ustawa o samorządzie gminnym (Dz.U. 2015 poz. 1515);
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2015 poz. 149);
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2011 nr 231 poz. 1375 ze zm.);
- Ustawa o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 966 ze zm.);
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2015 poz. 332 ze zm.);
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 poz. 239)

- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390);
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2016 poz. 224);
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2015 poz. 114);
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. 2014 poz. 1863),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2015 poz. 114);
- Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. 2016 poz. 195).

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi w mieście oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą kierowane głównie do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lubraniec na lata 2016-2026 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego wszystkich mieszkańców Gminy, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lubraniec na lata 2016-2026 przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części:

Pierwsza część przedstawia charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Lubraniec wg stanu na dzień 31.12.2014 roku. Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Przeanalizowano strukturę demograficzną, sytuację na rynku pracy, stan gospodarki Gminy. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne tj. edukacja, kultura, ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Charakterystyki tej dokonano w oparciu o:

- informacje uzyskane z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubrańcu,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy.

Charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Lubraniec podsumowuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych zidentyfikowanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 zasadnicze części:

- prognoza demograficzna opracowana w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050* opracowaną przez GUS, oraz
- prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań MGOPS w Lubrańcu), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Niniejsza prognoza stanowi podstawę do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to sformułowanie konkretnych celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie Gminy Lubraniec. W części tej określono również sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych działań oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia obejmuje okres do 2026 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji Strategii będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania Strategii do innych dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Lubraniec

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Lubraniec

Gmina Lubraniec to gmina miejsko - wiejska położona w południowo - zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w zachodniej części powiatu włocławskiego. Geograficznie Gmina zlokalizowana jest w obrębie Pojezierza Wielkopolskiego oraz Pojezierza Kujawskiego.

Gminę Lubraniec charakteryzuje dogodne położenie komunikacyjne. Usytuowana jest ona w odległości około 22 km na południowy zachód od Włocławka – siedziby władz powiatu oraz około 70 km od Torunia. Przez jej teren nie przebiega żadna droga krajowa, natomiast połączenie z węzłem drogowym w Pikutkowie (Gmina Brześć Kujawski) tworzy dogodne połączenie komunikacyjne z Autostradą A1 (Gdańsk – Cieszyn).

3.1.2. Demografia

LICZEBNOŚĆ GMINY Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

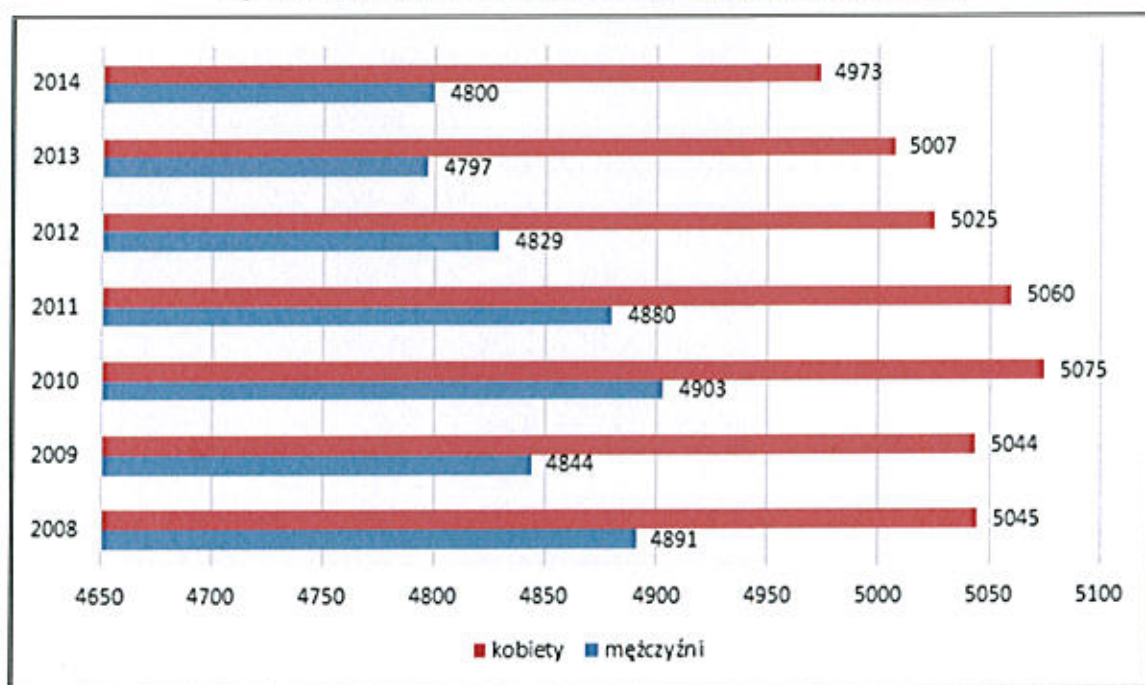
Zgodnie z danymi GUS, Gminę Lubraniec na koniec 2014 roku zamieszkiwało 9 773 osoby, w tym 50,9% kobiet oraz 49,1% mężczyzn. W badanym okresie liczba ludności na terenie Gminy Lubraniec uległa nieznacznym wahaniom. Ostatecznie, liczba ta w 2014 roku była o 1,34% niższa, niż w roku 2008.

Tabela 1. Liczebność Gminy Lubraniec z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	9 906	9 888	9 978	9 940	9 854	9 804	9 773
mężczyźni	osoba	4 861	4 844	4 903	4 880	4 829	4 797	4 800
udział %	%	49,1%	49,0%	49,1%	49,1%	49,0%	48,9%	49,1%
kobiety	osoba	5 045	5 044	5 075	5 060	5 025	5 007	4 973
udział %	%	50,9%	51,0%	50,9%	50,9%	51,0%	51,1%	50,9%

Źródło: Dane GUS

Poniższy wykres przedstawia strukturę ludności Gminy Lubraniec ze względu na płeć. W całym analizowanym okresie widoczna jest dysproporcja w podziale mieszkańców.

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Lubraniec według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Poniższa tabela obrazuje wartość współczynnika feminizacji dla Gminy Lubraniec w latach 2009-2014. Wskaźnik feminizacji określa liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn w gminie. W roku 2014 na 100 mężczyzn w Gminie Lubraniec, przypadają 104 kobiety. Wartość tego wskaźnika w analizowanym okresie nie uległa zmianie. Jest to wynikiem spadku liczby kobiet wraz ze wzrostem liczby mężczyzn.

Tabela 2. Wartość wskaźnika feminizacji na terenie Gminy Lubraniec w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wskaźnik feminizacji na 100 mężczyzn	104	104	104	104	104	104

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

W 2014 r. na terenie Gminy Lubraniec najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 55-59 lata. Duży był też udział osób w wieku 20-24 lata oraz 25-29 lat.

Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Lubraniec w 2014 r.

Wyszczególnienie	ogółem	mężczyźni	kobiety
0-4	437	219	218
5-9	496	249	247
10-14	458	231	227

Wyszczególnienie	ogółem	mężczyźni	kobiety
15-19	593	293	300
20-24	728	376	352
25-29	727	388	339
30-34	709	359	350
35-39	639	326	313
40-44	665	360	305
45-49	617	303	314
50-54	710	366	344
55-59	732	389	343
60-64	658	313	345
65-69	513	241	272
70-74	304	121	183
75-79	330	128	202
80-84	245	87	158
85 i więcej	212	51	161

Źródło: Dane GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Lubraniec z podziałem na 3 grupy wiekowe: przedprodukcyjną, produkcyjną i poprodukcyjną została przedstawiona w Tabeli 4.

Tabela 4. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym								
Ogółem	Osoba	2 016	1 971	1 952	1 891	1 826	1 769	1 724
Kobiety	Osoba	1 021	994	979	952	913	875	849
Mężczyźni	Osoba	995	977	973	939	913	894	875
w wieku produkcyjnym								
Ogółem	Osoba	6 134	6 141	6 236	6 197	6 132	6 134	6 100
Mężczyźni	Osoba	3 281	3 291	3 367	3 347	3 326	3 330	3 323
Kobiety	Osoba	2 853	2 850	2 869	2 850	2 806	2 804	2 777
w wieku poprodukcyjnym								
Ogółem	Osoba	1 756	1 776	1 790	1 852	1 896	1 901	1 949
Mężczyźni	Osoba	559	559	557	581	590	592	628
Kobiety	Osoba	1 197	1 217	1 233	1 271	1 306	1 309	1 321
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem								
w wieku przedprodukcyjnym	%	20,35%	19,93%	19,56%	19,02%	18,53%	18,04%	17,64%

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku produkcyjnym	%	61,92%	62,11%	62,50%	62,34%	62,23%	62,57%	62,42%
w wieku poprodukcyjnym	%	17,73%	17,96%	17,94%	18,63%	19,24%	19,39%	19,94%

Źródło: Dane GUS

Najliczniejszą grupę w całym analizowanym okresie tworzyły osoby w wieku produkcyjnym. Należy jednak nadmienić, że pośród tej grupy w latach 2008-2014 odnotowano spadek liczebności wynoszący 0,55%. Spadek również nastąpił w liczebności grupy przedprodukcyjnej i wyniósł w roku 2014 – 14,48%. W grupie osób w wieku poprodukcyjnym (w latach 2008-2014), odnotowano przyrost liczby osób równy 10,99%.

W analizowanym okresie można zauważyć, że:

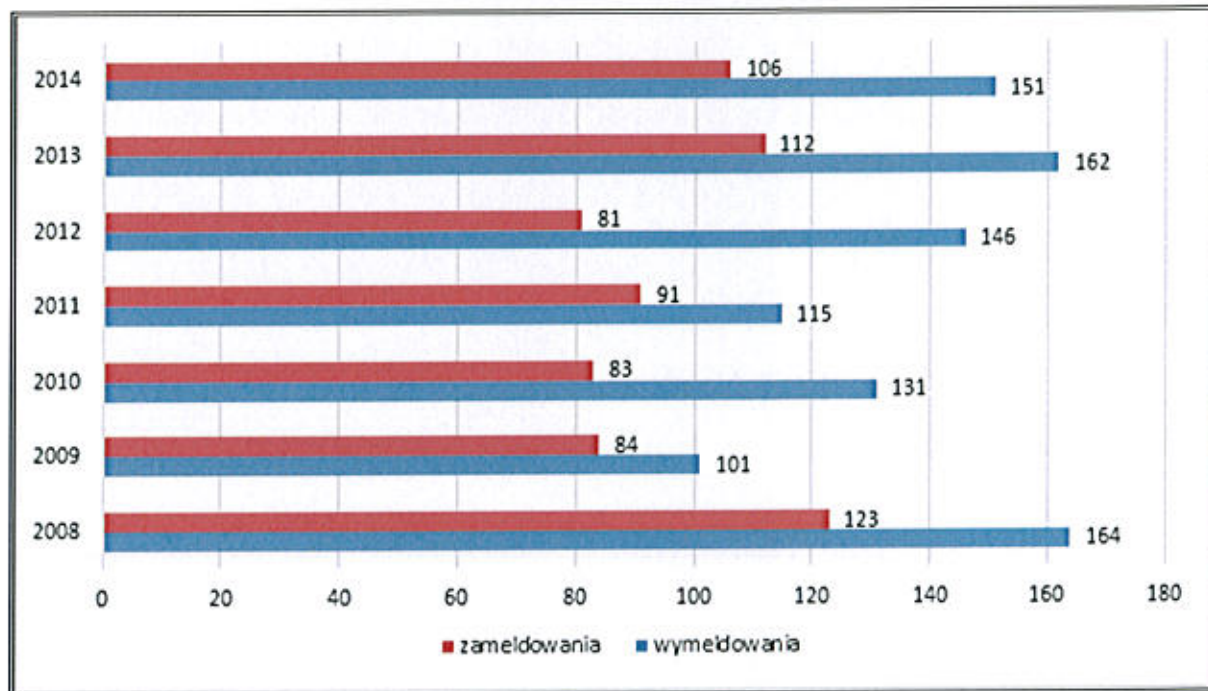
- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje, co w konsekwencji przyczyni się bezwzględnie do starzenia się społeczeństwa,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta, co wynika z krajowych trendów demograficznych.

Powyższe wnioski świadczą o negatywnym zjawisku, jakim jest starzenie się społeczeństwa na terenie Gminy Lubraniec.

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru. W Gminie Lubraniec w latach 2008-2014 widoczna jest tendencja do wymeldowań z terenu Gminy.

Wykres 2. Migracje w Gminie Lubraniec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

PRZYROST NATURALNY

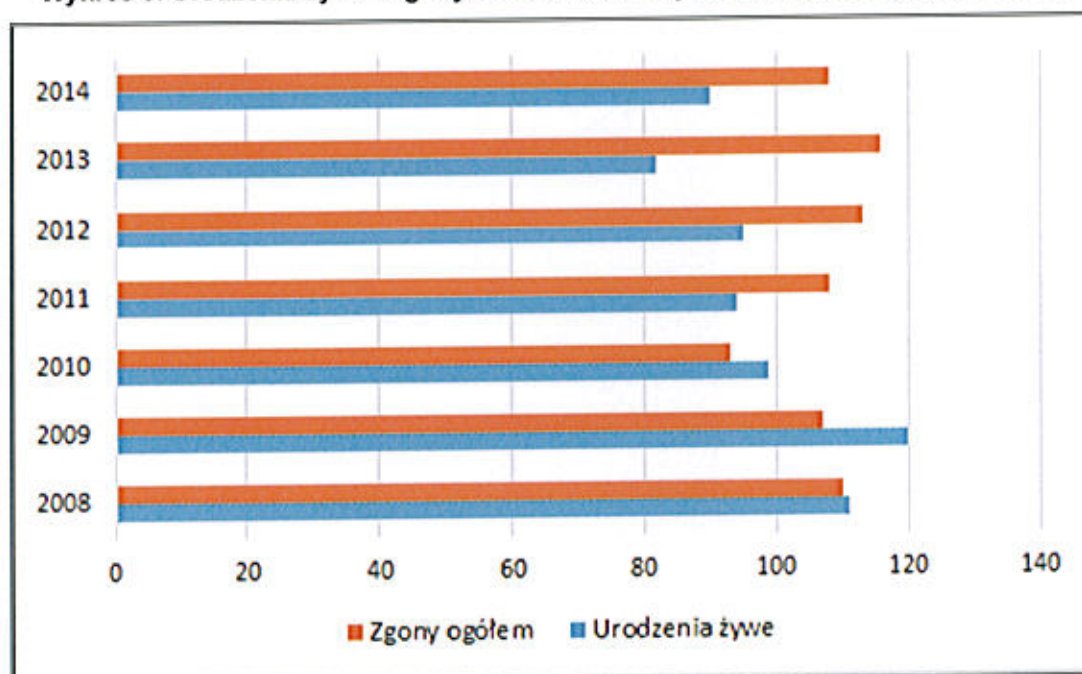
Wartości wskaźnika przyrostu naturalnego można podzielić na dwa okresy. Pierwszy okres to lata 2008-2010, w których wartość wskaźnika przyjmowała wartości dodatnie z trendem malejącym pod koniec okresu. Drugi okres obejmuje lata 2011-2014, w których wartość wskaźnika przyjmowała wartości ujemne. Najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego odnotowano w roku 2013, kiedy to wynosił -34. Głównym powodem takiej wartości wskaźnika przyrostu naturalnego był spadek liczby narodzin. W całym badanym okresie (lata 2008-2014) wartość urodzeń żywych spadła o 18,92%, przy spadku zgonów w tym samym okresie równym 1,82%.

Tabela 5. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zgony ogółem	110	107	93	108	113	116	108
Urodzenia żywe ogółem	111	120	99	94	95	82	90
Przyrost naturalny ogółem	1	13	6	-14	-18	-34	-18
mężczyźni	8	-1	-6	-3	-19	-22	0
kobiety	-7	14	12	-11	1	-12	-18

Źródło: Dane GUS

Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony na terenie Gminy Lubraniec w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

3.1.3. Rynek pracy

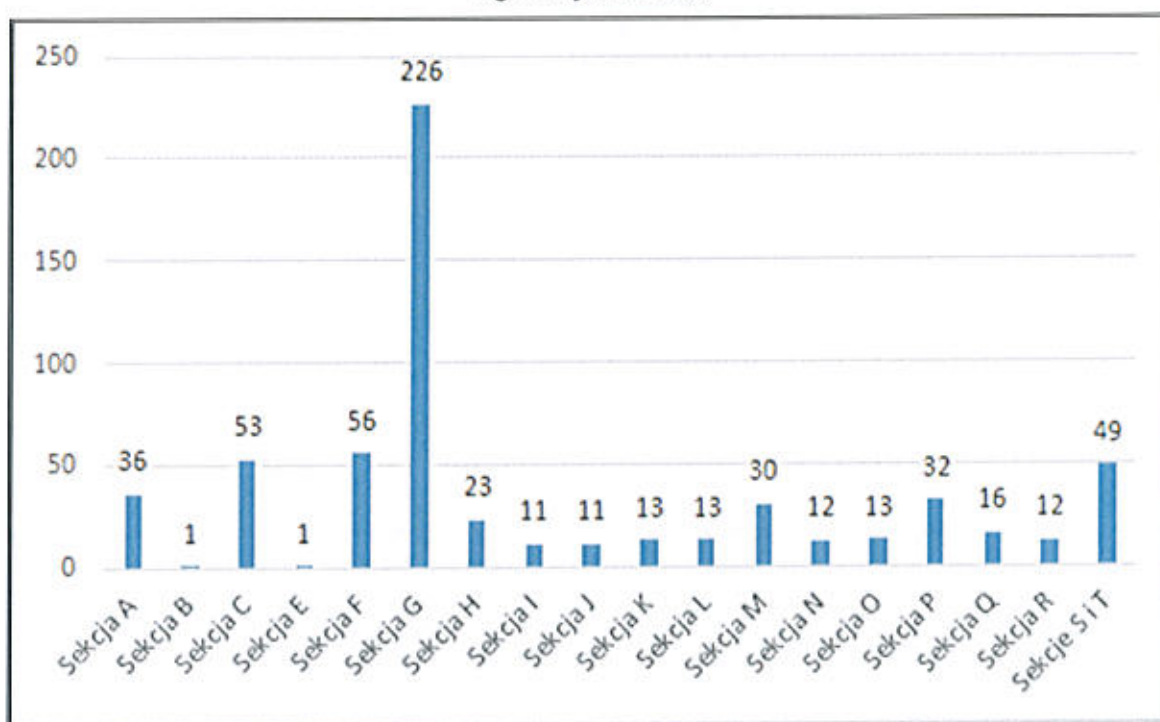
Tereny Gminy Lubraniec to nie tylko tereny rolnicze. Na obszarze przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego obecnie działa ponad sześćset podmiotów. Według danych GUS na koniec 2014 r. na terenie Gminy Lubraniec działało 608 podmiotów gospodarczych, z czego 29 w sektorze publicznym, natomiast 579 w sektorze prywatnym. W badanym okresie liczba podmiotów gospodarki ogółem na terenie Gminy Lubraniec wykazywała trend rosnący - w 2014 roku, w porównaniu do roku 2009 liczba podmiotów wzrosła o 58 (tj. o 10,55%). Wśród podmiotów sektora prywatnego największy udział stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – w 2014 roku stanowiły one 81,35% podmiotów w sektorze prywatnym.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Lubraniec w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	550	556	540	573	595	608
Sektor publiczny						
sektor publiczny - ogółem	27	26	26	28	28	29
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	23	22	21	23	23	24
Sektor prywatny						
sektor prywatny - ogółem	523	530	514	545	567	579
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	434	439	418	446	466	471
sektor prywatny - spółki handlowe	19	20	21	21	21	22
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	1
sektor prywatny - spółdzielnie	4	4	4	4	4	4
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	20	23	25	27	30

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z Wykresem 2, prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy Lubraniec koncentruje się głównie na: handlu hurtowym i detalicznym, budownictwie oraz przetwórstwie przemysłowym.

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Lubraniec w 2014 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
C	Przetwórstwo przemysłowe
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S i T	Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące zasobów mieszkaniowych Gminy Lubraniec. W analizowanym okresie (lata 2008-2014) widoczna jest tendencja związana ze zwiększaniem się liczby mieszkań. W roku 2014 liczba mieszkań na terenie Gminy wyniosła 2 965, co stanowiło przyrost w stosunku 2008 r. równy 2,28%. W naturalny sposób, równoległe do wzrostu liczby mieszkań, wzrastała liczba izb oraz powierzchnia użytkowa. Liczba izb w badanym okresie wzrosła o 5,71%, natomiast powierzchnia użytkowa o 6,16%.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Lubraniec

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
mieszkania	mieszk.	2 899	2 916	2 939	2 943	2 950	2 960	2 965
izby	izba	11 286	11 352	11 797	11 818	11 858	11 903	11 931
powierzchnia użytkowa	m ²	231 869	233 592	242 770	243 412	244 435	245 460	246 148

Źródło: Dane GUS

Poniższa tabela przedstawia wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne na terenie Gminy Lubraniec. W latach 2008-2014 widoczny jest konsekwentny wzrost wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne. Wartości te charakteryzowały się następująco:

- instalacja wodociągowa – 2 809 mieszkań wyposażonych, co stanowiło 94,74% (wzrost w stosunku do roku 2008 wyniósł 5,84%),
- łazienki – 2 503 mieszkań posiadało łazienki, co stanowi 84,42% wszystkich mieszkań (wzrost w stosunku do roku 2008 wyniósł 9,54%),
- instalacje centralnego ogrzewania – 2 174 mieszkań posiadało instalację, co stanowiło 73,32% (wzrost w stosunku do roku 2008 wyniósł 7,83%),
- gaz sieciowy – 100 mieszkań posiadało dostęp do gazu sieciowego, co stanowiło 3,37% wszystkich mieszkań (wzrost w stosunku do roku 2008 wyniósł 30%).

Tabela 8. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
wodociąg	2 654	2 671	2 783	2 787	2 794	2 804	2 809
łazienka	2 285	2 302	2 477	2 481	2 488	2 498	2 503
centralne ogrzewanie	2 016	2 047	2 148	2 152	2 159	2 169	2 174
gaz sieciowy	70	88	98	98	98	99	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.5. Służba zdrowia

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób znaczący wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Opieką zdrowotną w Gminie Lubraniec zajmuje się Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Posiada on dwa gabinety rehabilitacyjne, gabinet stomatologiczny i zabiegowy, poradnię K, cztery gabinety lekarskie i laboratorium. Ponadto działają dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej oraz trzy prywatne gabinety stomatologiczne.

Na terenie Gminy Lubraniec działają następujące apteki:

- Apteka Przy Rynku, ul. Mickiewicza 37;
- Apteka Pigułka, ul. Pl. Dr Mariana Szulca 2a,
- Apteka, ul. Nowa 1.

3.1.6. Edukacja

W Gminie Lubraniec funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Przedszkole Samorządowe;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Lubrańcu;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Zgłowiączce;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Sarnowie;
- Publiczne Gimnazjum w Lubrańcu;
- Publiczne Gimnazjum w Siemnowku;
- Zespół Szkół w Kłobi;
- Zespół Szkół w Lubrańcu;
- Zespół Szkół w Lubrańcu – Marysinie

Liczba uczniów w poszczególnych latach szkolnych w Gminie Lubraniec została przedstawiona w poniższej tabeli. Na poziomie szkół podstawowych widoczna jest delikatna tendencja spadkowa liczby uczniów. Jest to zapewne wywołane coraz niższą wartością przyrostu naturalnego, spadek w roku 2014 w stosunku do 2009 wyniósł 8,31%. W pozostałych wyszczególnionych kategoria również odnotowano spadki, wyjątkiem jest szkolnictwo zasadnicze zawodowe, tu nastąpił przyrost osób podejmujących naukę na tym poziomie równy 166% w roku 2014, w stosunku do 2009.

Tabela 9. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoła podstawowa	626	617	592	578	544	574
Gimnazjum	439	379	364	333	329	289
Szkolnictwo zasadnicze zawodowe	21	34	48	39	54	56
Szkoły średnie zawodowe	-	235	206	182	157	150
Szkolnictwo ogólnokształcące	-	159	163	163	138	130

Źródło: Dane GUS

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej liczby osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2009 – 2014 przedstawia Tabela 10.

Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoła podstawowa	105,92	100,98	102,78	103,77	98,91	95,75
Gimnazjum	108,93	102,99	97,85	99,40	98,50	99,31

Źródło: Dane GUS

Wartość wskaźników skolaryzacji brutto poniżej 100, oznacza że dzieci i młodzież uczęszczają do szkół w sąsiednich gminach i miastach. Podobnie sytuacja kształtuje się w przypadku szkół gimnazjalnych.

3.1.7. Kultura i sport

Zadania mające na celu promowanie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych realizują następujące kluby sportowe:

- **Miejsko-Gminny Klub Sportowy „Lubraniec”** skupiający w swoich szeregach dzieci i młodzież w drużynach seniorów, juniorów młodszych, młodzików, orlików piłki nożnej oraz drużyna piłki siatkowej dziewcząt i młodziczek.
- **Miejski Klub Sportowy „Start”** – prowadzi zajęcia tenisa stołowego. Zawodnicy tego klubu osiągają czołowe lokaty na arenie wojewódzkiej i ogólnopolskiej. Zespół

żeński występuje w II lidze Tenisa Stołowego Kobiet, zajmując „fotel” wicelidera grupy.

- **Akademia Karate Tradycyjnego Lubraniec** – skupia dzieci i młodzież z terenu Gminy Lubraniec trenujących wschodnie sztuki walki. Wychowankowie klubu uczestniczą z sukcesami w wielu turniejach na szczeblu wojewódzkim i krajowym;
- **Lubranieckie Stowarzyszenie Motocyklowe** – powstało w połowie 2010 roku skupiając w swoich szeregach młodzież i dorosłych interesujących się motoryzacją. Członkowie uczestniczą w rajdach motocyklowych, samochodowych oraz uprawiają te sporty na własnym torze do jazdy terenowej.

Bazę sportową stanowią Stadion Miejski w Lubrańcu, boisko sportowe w Kazaniu i w Żydowie. Boisko Wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy Zespole Szkół w Lubrańcu, Kłobi oraz przy PSP w Zgłowiączce, boisko „Orlik” przy Zespole Szkół im. Fr. Becińskiego w Lubrańcu, hala sportowa przy Zespole Szkół w Lubrańcu oraz sale gimnastyczne w Kłobi i w Lubrańcu.

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego w Lubrańcu; <http://www.lubraniec.pl>

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego

Organy samorządu terytorialnego, aby zachować zrównoważony rozwój muszą wywiązywać się w należyty sposób z podstawowych zadań w ramach wsparcia społecznego. Na terenie Gminy Lubraniec działa **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, który udziela wsparcia osobom potrzebującym, które zmagają się z trudną sytuacją życiową oraz sprawuje opiekę nad osobami chorymi i starszymi.

W roku 2014 świadczenia z MGOPS otrzymało 2 115 rodzin, liczących łącznie 5 990 osób. Łączny wydatek na świadczenia z tytułu pomocy społecznej wyniósł na terenie Gminy Lubraniec 4 066 091 zł, co daje wartość przeciętnego świadczenia w roku dla rodziny (bez względu na rodzaj świadczenia i źródło ich finansowania) 1 922,50 zł.

**Tabela 11. Pomoc społeczna na terenie Gminy Lubraniec – zadania własne Gminy
(stan na dzień 31.12.2014 r.)**

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe ogółem, w tym:	65	684	292 360	63	103
- przyznany dla osoby samotnie gospodarującej	42	427	217 159	42	42
- pozostającej w rodzinie	23	257	75 201	21	61
Zasiłki okresowe ogółem	371	2 728	1 054 636	361	1 056
- w tym środki własne	0	0	0	0	0
Dotacja	371	2 728	1 054 636	361	1 056
Przyznane z powodu bezrobocia	346	2 532	1 003 475	336	962
Przyznane z powodu niepełnosprawności	9	67	7 838	9	25
Posiłek	177	21 625	66 402	98	446
Usługi opiekuńcze ogółem	21	5 356	196 698	21	24
Sprawienie pogrzebu	3	3	5520	3	3
- w tym osobom bezdomnym	0	0	0	0	0
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	335	0	92 166	335	957
Praca socjalna	0	0	0	465	1 255
Udzielenie schronienia	0	0	0	0	0
Zapewnienie posiłku	0	0	0	0	0
Zapewnienie niezbędnego ubrania	0	0	0	0	0
Skierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca Gminy w tym domu	6	62	130 933	6	6
Razem (bez wiersza dot. skierowań do domu pomocy społecznej)	1 763	36 407	4 066 091	2 115	5 990

Źródło: Dane z MGOPS w Lubrańcu

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej w Gminie Lubraniec, udzielonej przez MGOPS. Najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MGOPS w Lubrańcu, w 2014 roku stanowiły osoby dotknięte ubóstwem – 409 rodzin, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2009 o 27,81%.

Drugim istotnym powodem wsparcia udzielanego przez MGOPS w Lubrańcu było bezrobocie – 1 010 osób, trzecim potrzeby osób niepełnosprawnych – 248 osób, zaś czwartym długotrwała lub ciężka choroba – 232 osoby.

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej mogą korzystać zarówno z pomocy finansowej, usługowej, jak i rzeczowej.

Tabela 12. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MGOPS w Lubrańcu

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin									Liczba osób w tych rodzinach				
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014		
Ubóstwo	320	350	362	442	434	409	1 078	992	968	1 212	1 225	1 161		
Sieroctwo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Bezdomność	2	4	2	2	2	3	2	4	2	2	2	3		
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	46	28	27	26	44	33	237	104	113	125	231	143		
Bezrobocie	278	341	331	360	362	354	877	1 005	954	1 009	1 052	1 010		
Niepełnosprawność	118	125	134	118	109	103	362	275	346	321	244	248		
Długotrwała lub ciężka choroba	91	87	73	67	62	85	271	248	239	190	196	232		
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	95	36	34	18	16	8	312	138	132	89	78	40		
- rodziny niepełne	34	12	9	4	8	6	97	31	23	15	31	27		
- rodziny wielodzietne	33	15	19	5	6	2	198	82	87	38	38	13		
Alkoholizm	43	35	41	46	51	46	98	58	64	74	96	84		
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	5	8	3	3	4	2	5	8	3	3	4		
Przemoc w rodzinie	10	2	5	2	7	6	43	8	16	4	30	20		
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin					Liczba osób w tych rodzinach						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kłeska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0

Źródło: Dane z MGOPS w Lubrańcu

System świadczeń rodzinnych jest systemem poza ubezpieczeniowym, finansowanym z budżetu państwa. System świadczeń rodzinnych oparty jest o zasadę pomocniczości, uwzględniającą regułę, że osobami w pierwszej kolejności zobowiązanymi do łżenia na utrzymanie dzieci są ich rodzice. W przypadku, gdy ich środki i uprawnienia są niewystarczające do wychowania i utrzymania dzieci, przysługuje pomoc państwa w postaci świadczeń rodzinnych.

Świadczenia rodzinne uzależnione są od spełniania kryterium dochodowego są udzielane na roczne okresy zasiłkowe. Przy ustalaniu uprawnień do świadczeń rodzinnych, uzależnionych od kryterium dochodowego, brane są pod uwagę dochody osiągnięte w roku poprzedzającym okres zasiłkowy. W przypadkach określonych w ustawie dochód ten pomniejsza się o dochód utracony lub powiększa o dochód uzyskany.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Gmina Lubraniec w roku 2014 opracowała i uchwaliła „*Program Współpracy Gminy Lubraniec z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami ze sfery pożytku publicznego na rok 2015*”. Program określa cele, zasady i zakres przedmiotowy oraz formę współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, wymienia priorytetowe zadania publiczne, które powinny być w pierwszej kolejności wsparte środkami publicznymi, wyznacza okres realizacji przewidzianych zadań, a także porusza kwestie sposobu realizacji programu, wysokości środków przeznaczonych na realizację i sposobu oceny realizacji programu. Współpraca Gminy z organizacjami określonymi ustawą realizowana jest w oparciu o zasadę pomocniczości, suwerenności, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Celem głównym programu jest zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą, a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Celami szczegółowymi *Programu* są:

- wspieranie oraz promowanie aktywności społeczności lokalnych;
- integracja organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na rzecz mieszkańców gminy w sferze zadań publicznych;
- otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym i innym podmiotom występowania z ofertami realizacji zadań publicznych;
- zwiększenie wpływu organizacji pozarządowych i innych podmiotów w realizacji zadań publicznych poprzez wspieranie i powierzenie im zadań wraz z udzieleniem dotacji na ich realizację;

- poprawa jakości usług publicznych i zapewnienie ich efektywnego wykonania;
- tworzenie warunków dla powstawania inicjatyw na rzecz mieszkańców Gminy.

Za szczególnie ważne uznaje się także zadania i przedsięwzięcia realizowane przy udziale środków uzyskanych lub pochodzących spoza budżetu gminy (tj. środków samorządu wojewódzkiego, funduszy krajowych oraz zagranicznych, itp.).

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Lubraniec

3.2.1. Rodzina

Rodzina jest społecznością powołaną do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, a jednocześnie jest podstawą życia społecznego, ponieważ dostarcza społeczeństwu nowych członków i najpełniej kształtuje człowieka. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone jest opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na pierwszy plan wysuwane jest szczęście i dobro dziecka, które daje równocześnie szczęście rodzicielskie i małżeńskie. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Dysfunkcje takie jak alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych stanowią główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem długotrwałego bezrobocia, czy ubóstwa. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Dokonujące się zmiany, postęp, szybsze tempo życia, niosące za sobą wiele pozytywnych skutków, często pogłębiają wiele negatywnych zjawisk, takich jak: bezrobocie, uzależnienia, przestępczość, które są niejednokrotnie przyczynami rozpadu rodziny.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Stosowane rozwiązania powinny opierać się na współpracy różnych podmiotów wsparcia społecznego po to, by udzielona pomoc była kompleksowa i dawała jak największe prawdopodobieństwo rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. W tych działaniach należy uwzględnić nie tylko wsparcie finansowe, ale również pomoc psychologów, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych czy policji, którzy pomogą walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności opiekuńczo-wychowawcze rodzin. Ważna jest również integracja rodzin, zapewnienie im możliwości wspólnego spędzania czasu i budowania więzi rodzinnych.

3.2.2. Bezrobocie

Mieszkańcy Gminy Lubraniec znajdują zatrudnienie nie tylko w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy, ale też w pobliskich miejscowościach. Oferowana na rynku pracy liczba miejsc jest niewystarczająca w stosunku do liczby osób potrzebujących pracy. Kierunki kształcenia w placówkach ponadgimnazjalnych dopasowują się do zapotrzebowania na rynku z dużym opóźnieniem – wzrost zatrudnienia skorelowany jest ze zmianami w systemie edukacji. Duże znaczenie ma również niechęć części osób bezrobotnych do podjęcia pracy oraz niedopasowanie wykształcenia części osób do potrzeb rynku pracy, np. duża liczba osób z wykształceniem wyższym humanistycznym (pedagogika, filozofia, historia) przy znikomym zapotrzebowaniu rynku.

Zgodnie z danymi pozyskanymi z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubrańcu, w latach 2009-2014 na terenie Gminy Lubraniec liczba bezrobotnych ulegała wahaniom, jednak na koniec roku 2014 odnotowano nagły spadek osób bez pracy. W 2014 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 958 osób bezrobotnych, co w porównaniu do roku bazowego 2009 daje wzrost w wysokości 0,95%. Wśród osób pozostających bez pracy w roku 2014 przeważały kobiety, ich udział wśród osób bezrobotnych oscylował na poziomie 53,03%. Jest to kontynuacja trendu w dysproporcji bezrobocia według płci. W całym analizowanym okresie 2009-2014 liczba bezrobotnych kobiet znacznie przekraczała liczbę mężczyzn nie posiadających zatrudnienia.

Tabela 13. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Lubraniec w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni wg płci						
Ogółem	949	1 007	1 045	1 087	1 060	958
Kobiety	499	535	557	586	549	508
Mężczyźni	450	472	488	501	511	450

Źródło: Dane MGOPS w Lubrańcu

Tabela 14. Bezrobotni na terenie Gminy Lubraniec według kategoryzacji wiekowych w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
18-24	177	199	220	219	182	182
25-34	263	296	283	305	301	256
35-44	232	247	253	268	268	241
45-54	201	184	202	202	203	177
55-59	67	74	72	78	89	76
60-64	9	7	15	15	17	26

Źródło: Dane MGOPS w Lubrańcu

Analizując powyższą tabelę przedstawiającą strukturę wieku osób bezrobotnych, znaczące pozytywne zmiany odnotowano głównie w strukturze osób młodych. Liczba bezrobotnych w przedziale wiekowym 25-34 spadła w roku 2014 w stosunku do roku 2009 o 7 osób, co stanowiło spadek o 2,66%. Jest to wynikiem zmiany kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych. Urozmaicona oferta edukacyjna wydają się być odpowiedzią na popyt zgłaszany przez przyszłych pracodawców. Na przeciwległym biegunie kształtowała się sytuacja osób starszych. Liczba osób bezrobotnych, które ukończyły 55 rok życia wzrosła na przełomie analizowanych lat o 26 osób, co stanowiło przyrost o 25,49%.

Tabela 15. Bezrobotni na terenie Gminy Lubraniec według długości pozostawania bez pracy w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Do miesiąca	54	80	75	48	8	114
od 1 do 3 miesięcy	151	173	139	144	137	94
od 3 do 6 miesięcy	160	149	177	162	111	137
od 6 do 12 miesięcy	138	161	154	177	162	123

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
od 12 do 24 miesięcy	182	163	216	212	187	141
powyżej 24 miesięcy	264	281	284	414	376	349

Źródło: Dane MGOPS w Lubrańcu

Mimo spadku bezrobocia na przestrzeni analizowanego okresu, wzrosła liczba osób długotrwale bezrobotnych. Liczba osób posiadających status bezrobotnych powyżej dwunastu miesięcy w roku 2014 wyniosła 490, co stanowiło przyrost w stosunku do roku 2009 równy 9,86%. Jest to problem, który może być uwarunkowany m.in. brakiem chęci podjęcia zatrudnienia.

Tabela 16. Bezrobotni na terenie Gminy Lubraniec według wykształcenia w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
wyższe	42	62	72	70	74	81
policealne i średnie zawodowe	205	203	225	240	245	225
średnie ogólnokształcące	62	73	70	82	78	75
zasadnicze zawodowe	296	321	316	314	306	174
gimnazjalne i poniżej	344	348	362	381	357	303

Źródło: Dane MGOPS w Lubrańcu

Tabela 16 przedstawia liczbę osób o statusie bezrobotnych w latach 2009-2014 według posiadanego wykształcenia. Grupą w której odnotowano wzrost liczebności są osoby z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim zawodowym oraz średnim. Przyrost w tej grupie osób na przestrzeni analizowanego okresu wyniósł 23,30% (72 osoby).

Osoby bezrobotne są jedną z najliczniejszych grup beneficjentów pomocy społecznej w Lubrańcu. W ramach działań wspomagających osoby bezrobotne, MGOPS organizuje projekty ze środków unijnych, współpracuje z PUP oraz organizacjami społecznymi o zbieżnym profilu działania. W latach 2012-2013 prowadzony był Projekt systemowy pn. „Aktywna gmina Lubraniec. Program przeciw wykluczeniu społecznemu” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Z Projektu skorzystały 73 osoby, uczestniczące w treningu kompetencji społecznych i warsztatach z doradcą zawodowym oraz w kursach zawodowych.

3.2.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, który wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Z niepełnosprawnością fizyczną często wiąże się tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niezdolność do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Do tej grupy zaliczamy osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków i byłych więźniów.

Osoby niepełnosprawne spotykają się na co dzień z wieloma barierami, takimi jak bezrobocie, bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji oraz izolacją społeczną.

Na terenie Gminy Lubraniec istnieją budynki użyteczności publicznej dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, jednak nadal potrzebne są działania i inwestycje mające na celu zniesienie barier architektonicznych. Istotnym ograniczeniem jest niedostosowanie obiektów handlowych i usługowych oraz brak sygnalizacji świetlnej dostosowanej do potrzeb osób niewidomych.

Zgodnie z danymi MGOPS w Lubrańcu, niepełnosprawni tworzą trzecią pod względem liczebności grupę beneficjentów pomocy społecznej. W latach 2009-2014 liczba rodzin objętych pomocą MGOPS w Lubrańcu zmniejszyła się. Odnotowany spadek w roku 2014, w stosunku do 2009 roku wyniósł 12,71 %.

Tabela 17. Liczba osób objętych pomocą MGOPS w Lubrańcu z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	118	125	134	118	109	103
Liczba osób w tych rodzinach	362	275	346	321	244	248

Źródło: Dane MGOPS w Lubrańcu

3.2.4. Uzależnienia

ALKOHOLIZM

Alkoholizm jest zaburzeniem polegającym na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest ważnym problemem społecznym, który często prowadzi do wzrostu przestępczości i przemocy w rodzinie, ale także do innych zakłóceń życia rodzinnego. Efektem tego uzależnienia może być także izolacja społeczna, problemy finansowe i problemy z prawem. Problem ten dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach.

Wsparcie materialne i rzeczowe oraz pracę socjalną (w tym poradnictwo, terapię indywidualną, kampanie informacyjne i profilaktyczne) na rzecz osób z problemem alkoholowym zajmują się:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Urząd Miejski w Lubrańcu;
- Klub Abstynenta „Nadzieja” w Lubrańcu.

Tabela 18. Liczba osób dotkniętych alkoholizmem korzystających z pomocy MGOPS w Lubrańcu

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba udzielonych porad prawnych	-	-	-	-	-	-
Liczba udzielonych porad psychologicznych	4	1	1	5	-	5
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	5	2	4	7	7	8
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	4	2	2	7	5	8
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolne	4	1	1	5	1	5
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	-	1	-	3	-	-
Liczba osób korzystających z różnych form terapii	1	-	-	4	-	-
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	1 640	1 113	660	498	369	430
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	58	91	76	101	60	86

Źródło: Dane MGOPS w Lubrańcu

INNE UZALEŻNIENIA

Wśród uzależnień możemy wyróżnić także:

- **uzależnienie od dopalaczy**, które młodzież może zakupić przez Internet. Dopalacze mają działanie psychoaktywne, wywołują w organizmie określone stany – odurzenia, pobudzenia, euforii, halucynacje. Negatywne skutki stosowania dopalaczy obejmują: bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, zaburzenia rytmu serca, bezsenność, problemy z koncentracją, stany lękowe, zawał serca, udar mózgu, stany agresji, które mogą zakończyć się próbą samobójstwa lub zabójstwa, śpiączką, niewydolnością nerek, wątroby.
- **uzależnienie od komputera i gier komputerowych**, które najczęściej dotyczy dzieci i młodzieży, powoduje, że osoby uzależnione często nie potrafią odróżnić rzeczywistości

od fikcji. Do negatywnych skutków zaliczamy również: stopniowy zanik więzi rodzinnych, utrudniony rozwój intelektualny, osłabioną siłę woli, osobowość i wrażliwość moralną oraz zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych.

- **uzależnienie od hazardu**, polega na częstym, powtarzającym się uprawianiu hazardu, który zaczyna kontrolować życie chorego i prowadzi do zaniedbania jego społecznych, zawodowych i rodzinnych zobowiązań. W miarę postępowania choroby zwiększa się izolacja społeczna. Pojawia się poczucie winy i wstydu, a chory zaczyna ukrywać swoje uzależnienie. Gracz czuje konieczność natychmiastowego zaspokajania własnych potrzeb, co może prowadzić do aktów przemocy i przestępstw dokonywanych w celu zdobycia środków do gry.

Aktualnie system pomocy osobom uzależnionym na terenie Gminy oparty jest głównie na działaniach MGOPS oraz Urzędu Gminy i Miasta oraz jednostek oświatowych.

3.2.5. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się na podstawie tzw. kryterium dochodowego. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej tj. kryterium dochodowego. Przyczynami ubóstwa są m.in.: bezrobocie, uzależnienia i niechęć do podejmowania stałej pracy.

Ośrodek Pomocy Społecznej zobowiązany jest udzielić wsparcia osobom i rodzinom spełniającym kryterium dochodowe ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z danymi MGOPS w Lubrańcu, ubóstwo tworzy pierwszą pod względem liczebności grupę beneficjentów pomocy społecznej. W analizowanych latach liczba osób objętych pomocą MGOPS w Lubrańcu, z powodu ubóstwa wzrosła o 83 osoby (7,7%).

Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą MGOPS w Lubrańcu, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	320	350	362	442	434	409
Liczba osób w tych rodzinach	1 078	992	968	1 212	1 225	1 161

Źródło: Dane MGOPS w Lubrańcu

3.2.6. Bezdomność

Za osobę bezdomną uważa się osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na

pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

W latach 2009-2014 na terenie Gminy Lubraniec liczba osób korzystających z funduszy pomocy społecznych z powodu bezdomności uległa wzrostowi o jedną osobę.

Tabela 20. Liczba osób bezdomnych na terenie Gminy Lubraniec

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób bezdomnych, w tym:	2	4	2	2	2	3
- kobiety	-	-	-	-	-	
- mężczyźni	2	4	2	2	2	3
- niepełnosprawni	0	1	1	2	2	1

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

3.2.7. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety, dzieci, osoby starsze, rzadziej mężczyźni. Wśród form przemocy, oprócz przemocy fizycznej (która polega na różnej gamie form zachowania o różnym stopniu nasilenia np. wymierzaniu policzków, biciu, kopaniu itp.), mamy do czynienia np. z przemocą:

- seksualną - zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych (gwałt, zmuszanie do oglądania filmów, zdjęć pornograficznych itd.)
- psychiczną – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby lub tego, co do niej należy, ten rodzaj przemocy przejawia się m.in. w zastraszaniu, poniżaniu, ubliżaniu, szantażowaniu itp.
- ekonomiczną - celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przegłądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

Źródło: <http://www.niebieskalinia.info/>

Przemoc może także przyjąć dwa różne rodzaje:

- przemoc gorąca – charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- przemoc chłodna – jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

Źródło: ms.gov.pl

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem występującym dużo częściej, niż mówią o tym oficjalne statystyki. Działania zespołu interdyscyplinarnego przy MGOPS w Lubrańcu powołanego do walki z tym zjawiskiem są nastawione na zwiększenie pomocy ofiarom przemocy. Wpływ na wykrywalność będzie miała między innymi większa świadomość mieszkańców Gminy co do możliwości i sposobów reagowania na przemoc oraz większa wiedza na temat zjawiska, która wpłynie na zmianę stereotypów, ukształtowanie wrażliwości społecznej oraz umiejętność rozpoznawania sytuacji przemocy w rodzinie. Nie bez znaczenia jest dostępność i oferta usług specjalistycznych dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie.

Przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Lubraniec zajmują się:

- 1) Miejsko – Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubrańcu;
- 2) Urząd Miasta i Gminy w Lubrańcu;
- 3) Miejsko – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubrańcu;
- 4) Placówki oświatowe;
- 5) policja;
- 6) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna;
- 7) służba zdrowia;
- 8) Sąd Rejonowy we Włocławku;
- 9) Kurator sądowy;
- 10) organizacje pozarządowe;
- 11) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku.

Władze Gminy Lubraniec uchwaliły Miejsko – Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2017.

Program określa założenia systemu mające się przyczynić do zmniejszenia problemu związanego z przemocą w rodzinie. Celem niniejszego *Programu* jest: **Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy.**

W celu realizacji określonego celu głównego przyjęto następujące cele szczegółowe:

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Lubraniec,
2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
3. Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

3.2.8. Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie ruchowe i samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego.

Według danych epidemiologicznych, ok. 95% Polaków starzeje się w sposób niefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedołężność, niedowidzenie, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 r. ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 r. ż. – wiek starczy (tzw. późna starość);
- 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z danych GUS wynika, że w roku 2014 na terenie Gminy mieszkały 2 262 osoby starsze, z czego większość – około 58,40% stanowiły kobiety.

Tabela 21. Osoby starsze na terenie Gminy Lubraniec na koniec 2014 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60 - 64 lata	658	313	345
65 - 69 lat	513	241	272
70 - 74 lata	304	121	183
75 - 79 lat	330	128	202
80 - 84 lata	245	87	158
Powyżej 85	212	51	161